

ten był przyjmowany przez pierwszych, bezpośrednich czytelników, do których pisma były zwrócone. Równocześnie jednak nie trzeba zamykać oczu na fakt, że przez język klasyczny do zrozumienia Nowego Testamentu prowadzi droga okrężna. Ujmuje się studentowi trudu wtedy, gdy się go do Nowego Testamentu wprowadza bezpośrednio.

Potrzeba szybkiego nauczenia oryginalnego języka Nowego Testamentu w Seminariach może spowodować szerokie wykorzystanie gramatyki J. Warnsa. Może to nastąpić tym bardziej że jest ona przejrzysta i przygotowana w ten sposób, żeby teologowie i miłośnicy Nowego Testamentu nawet bez pomocy nauczyciela mogli zdobyć możliwość rozumienia oryginalnego tekstu Nowego Testamentu.

Jeżeli można co do gramatyki J. Warnsa wyrazić życzenie, to jedno tylko: żeby uwydatniła styl każdego z tych autorów, których pisma weszły do ksiąg Nowego Testamentu. Wydaje się jednak, że spełnienie tego życzenia należy już do gramatyki Nowego Testamentu postawionej na najwyższym poziomie naukowym, jaką napisał np. F. M. Abel (*Grammaire du grec biblique. Etudes bibliques*, Paris 1927).

Ks. F. Gryglewicz

Fritz R i e n e c k e r, *Sprachlicher Schlüssel zum griechischen Neuen Testament*, 8 Aufl. Brunnen-Verlag, Giessen-Basel 1952.

Te same praktyczne względy, które grały rolę przy opracowaniu trzeciego wydania gramatyki greckiego języka Nowego Testamentu J. Warnsa, były powodem, dla którego Fr. Rieneker napisał to, co chętnie nazwalibyśmy „preparacjami” do Nowego Testamentu. Chodziło mu o uprzystępnienie oryginalnego tekstu biblijnego tym, którzy język znają słabo lub dopiero starają się go opanować.

Sprachlicher Schlüssel wiersz za wierszem wyjaśnia formę i znaczenie każdego greckiego słowa Nowego Testamentu, podaje przy tym znaczenie właściwe w danym kontekście i równocześnie odsyła do odpowiednich stron słowników i komentarzy.

Niektóre wyrażenia Nowego Testamentu wyjaśnił Fr. Rieneker na podstawie swojej znajomości greckiego języka kla-

sycznego (np. Mk 5, 39: *paidion*; J 4, 35: *idou*; J 9, 34: *ekballein* itp.) i dlatego gdyby kto tylko na podstawie jego wyjaśnień przetłumaczył tekst Nowego Testamentu, tłumaczenie to byłoby zbyt wyraziste.

Tekst podstawowy dla Fr. Rieneckera, to krytyczne wydanie Nowego Testamentu przygotowane przez E. Nestlego (Stuttgart 1950), a pomiędzy słownikami i komentarzami, na które się powołuje, nie ma żadnej pracy katolickiej. Prawdopodobnie to było powodem, dla którego profesor Papieskiego Instytutu Biblijnego, M. Zerwick, w oparciu o pracę Fr. Rieneckera przygotował swoją: *Analysis philologica Novi Testamenti graeci* (Romae 1953). Praca Fr. Rieneckera jednak przez to się nie przestarzała. Jej dobra gramatyczna analiza tekstu i liczne uwagi stylowe wartość swoją zatrzymały.

Obydwie prace mają wielkie powodzenie. *Sprachlicher Schlüssel* Fr. Rieneckera od 1938 r. ma osiem wydań, a *Analysis* M. Zerwicka szeroko się rozchodzi. Obawiać się więc należy, aby nie zastąpiły one starań o zdobycie znajomości greckiego języka. Byłoby to bowiem ułatwienie zbyt daleko idące.

Ks. F. Gryglewicz

Clément M., *L'économie sociale selon Pie XII*. Paris 1953, Nouvelles Éditions Latines, t. I: Synthèse doctrinale, s. 225; t. II: Documents Pontificaux, s. 327.

Książka Clément'a to próba syntezy doktryny gospodarczej, zawartej w enuncjacjach obecnego papieża. Autor twierdzi, że wypowiedzi Piusa XII mają znaczenie nie tylko, jako nauki moralne i wskazania praktyczne, lecz także jako wytyczne doktrynalne, zwłaszcza jako dyrektywy metodologiczne w zakresie ekonomii. Mogą one, jego zdaniem, stać się podstawą nowego kierunku w tej nauce. W tym nowym kierunku znalazłby rozwiązanie obecny kryzys myśli ekonomicznej, którego istnienie autor uważa za fakt bezsporny.

Jakie dyrektywy metodologiczne daje Pius XII ekonomistom? Autor poświęca temu zagadnieniu całą pierwszą część swej pracy, a wiele uwag z tego zakresu znajdujemy także w jej drugiej części, zatytułowanej, może zbyt pretensjonalnie, *Traité d'économie sociale*. Głównym błędem dotychczasowej